ROK V

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 15

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 SIERPNIA 1930 R.

ACHEMA VI

Myśl zorganizowania wystawy, obrazującej dorobek niemiecki w zakresie budowy aparatury chemicznej, powstała wśród niemieckich chemików w roku 1920. Projekt ten spotkał się z ogólnem uznaniem i już w tymże roku został zrealizowany.

Powodzenie wystawy pod nazwą „ACHEMA" (Ausstellung für chemisches Apparatewesen) zachęciło inicjatorów do urządzania perjodycznych wystaw, mających na celu umożliwienie naocznego stwierdzenia postępów w dziedzinie budowy i wyrobu aparatury chemicznej, zarówno fabrycznej, jak też przeznaczonej dla potrzeb laboratoryjnych.

Wystawa, urządzana przez Stowarzyszenie „DECHEMA" (Deutsche Gesellschaft für chemisches Apparatewesen) początkowo corocznie, obecnie odbywa się w okresach 3-letnich, co ułatwia stwierdzenie postępów, osiągniętych w ciągu dłuższego okresu czasu. Wystawy „Achema" stają się coraz popularniejsze, powiększając ilość wystawców i zwiedzających.

W roku bieżącym jubileuszowa „ACHEMA VI" odbyła się we Frankfurcie nad Menem, będącym jednym z najważniejszych ośrodków nietylko niemieckiego przemysłu chemicznego, lecz również handlowego i finansowego życia Niemiec.

W czasie trwania wystawy „ACHEMA VI" odbył się szereg zjazdów niemieckich zrzeszeń naukowo-technicznych, między innemi — zjazd Związku Niemieckich Chemików (Verein deutscher Chemiker E. V.), wygłoszono wiele odczytów, zarówno naukowo-technicznych jak propagandowych, urządzono cykl poglądowych pokazów kinematograficznych z zakresu budowy aparatury chemicznej, zorganizowano liczne wycieczki studenckie.

Wnętrze hali

Wystawa trwała od 10 do 22 czerwca, mieściła się na obszernym terenie „Frankfurter Messe" w czterech wielkich przestronnych halach, o szklanych dachach na lekkiej konstrukcji żelaznej; ten rodzaj budowy był, nawiasem mówiąc, powodem nieznośnego gorąca wewnątrz hal, w czasie trwających podówczas we Frankfurcie upałów. Wszędzie panowała wzorowa czystość; numerowane bardzo obszerne stoiska zgrupowano wzdłuż szerokich przejść, a właściwie ulic, o nazwach nadanych ku czci wybitnych niemieckich chemików.

W hali I zwracały uwagę podane poglądowo wyniki, jakie osiągnięto w Niemczech na polu normalizacji sprzętu laboratoryjnego oraz aparatury chemicznej. W pracach tych, rozpoczętych właściwie dopiero w 1926 r., główny udział bierze fachowa komisja „Dechema Normen Auschuss" wyłoniona z Dechemy, która wydaje normy pod nazwą Din-Normen, względnie Din-Denog-Normen.

Z pośród wystawionych przyrządów laboratoryjnych zwracały szczególną uwagę nader dokładne wagi analityczne, zaopatrzone w różne praktyczne udoskonalenia i podające automatycznie wyniki ważenia.

Wielka ilość wystawionych przyrządów do badań fizyko-chemicznych wskazuje na rozwój tych metod, stosowanych obecnie przy badaniach nietylko w pracowniach naukowych, lecz również w laboratorjach fabrycznych.

Znaczne ulepszenia można było zaobserwować w budowie aparatów do analizy gazów; poszczególne aparaty rejestrują automatycznie wyniki kilku jednocześnie przebiegających procesów chemicznych.

W hali II najciekawiej prezentują się postępy, osiągnięte w budowie pieców i aparatów z materjałów kwaso- i ognioodpornych („Dioxil" i „Vitreosil"), w szczególności w dziedzinie stosowania stopionego kwarcu.

Konkurencja, jaką wyrobom kamionkowym zaczynają robić nowe stopy metali odporne na kwasy i wysokie temperatury, zmusza przemysł ceramiczny do coraz dalej idących udoskonaleń. Wyroby kamionkowe zarówno rozmiarem, jak dokładnością wykonania, osiągnęły niebywały dotąd poziom; świadczą o tem wystawione naczynia kamionkowe o pojemności 6000 ltr., wentylatory o średnicy 1,5 mtr., potężne ekshaustory, pompy odśrodkowe całe z kamionki, nurniki do pomp i t. p.

W hali III zgrupowano urządzenia do wyrobu sztucznego jedwabiu, jak maszyny przędzalnicze, ugniatarki, prasy hydrauliczne, mieszadła oraz szereg drobnych przyrządów pomocniczych.

W hali IV największe i najciekawsze stoisko posiadała firma Kruppa z Essen, która wystawiła szereg kwasoodpornych metali i stopów metalowych (jak stal V2A, stopy chromo-niklowe, stopy niklu z krzemem, stal narzędziowa „Vidia" o twardości djamentu, stale hartowane drogą azotowania i inne).

Materjały te stosowane są dzisiaj do budowy pomp kwasowych, wężownic, autoklawów i t. p., zastępując z powodzeniem w poszczególnych wypadkach wyroby kamionkowe, emaljowane, lub wyłożone wewnątrz ołowiem. O ożywionej działalności w tej dziedzinie świadczą wystawione stopy kwasoodporne i liczne aparaty, jak pompy odśrodkowe bezdławicowe do kwasów, różne systemy kwasoodpornych wirówek z automatycznem wyładowaniem, aparaty wyłożone ołowiem, ebonitem i kauczukiem, aparatura emaljowana i t. p.

Specjalną uwagę zwracają instalacje służące do rekuperacji lotnych rozpuszczalników, oparte na różnych systemach — mas chłonnych (jak węgiel aktywowany, porowata krzemionka „Silicagel" i t. p.), lub płynów chłonnych — system Bregeat — (jak krezol, oleje ciężkie i t. p.).

Niektóre z tych instalacyj demonstrowano w ruchu na modelach i na aparatach fabrycznych naturalnej wielkości.

Za bardzo ciekawą nowość należy uznać porowatą gumę, służącą do filtrowania płynów kwaśnych lub alkalicznych, zastępującą płócienne tkaniny filtracyjne.

Bardzo poważnie i efektownie prezentuje się stoisko firmy „Lurgi". Licznie był również obesłany dział ugniatarek, młynków, dezyntegratorów oraz przeróżnych typów mieszadeł.

Organizacja wystawy stała na wysokości zadania: połączenia terenu wystawowego z centrum miasta były bardzo dogodne, w całem mieście rozlepiono liczne ogłoszenia informacyjne, zaś obsługa stoisk, naogół fachowa, chętnie udziela źródłowych informacyj i szczodrze zaopatruje zwiedzających w dobrze opracowany materjał reklamowy.

Zwiedzających naogół niewielu, nieomal wyłącznie Niemcy, zrzadka słychać inne języki zachodniej Europy; trochę Japończyków i — co z uznaniem podkreślić należy — stosunkowo liczna garść Polaków.

Miło jest wspomnieć na tem miejscu gościnę, nacechowaną staropolską tradycyjną serdecznością u Konsula Generalnego Rzplitej Polskiej we Frankfurcie, p. S. Gruszki, który nie skąpił swego czasu ani cennych wskazówek zwiedzającym „Achemę" Polakom.

NOWE ZARZĄDZENIA W SPRAWIE ULG CELNYCH

W wyniku starań, jakie zorganizowane sfery gospodarcze przedsięwzięły za pośrednictwem Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów w sprawie stosowania ulg celnych na maszyny i aparaty, Pan Minister Skarbu wystosował dnia 22-go lipca r. b. za Nr. DI 2754-4-30 do Naczelnego Dyrektora Centralnego Związku, p. Andrzeja Wierzbickiego, list następującej treści:

Niniejszem podaję do wiadomości Pana Dyrektora, iż poleciłem, przy załatwianiu podań o ulgi celne na maszyny w kraju niewyrabiane, stosować się w ciągu pół roku od daty niniejszego pisma, tytułem próby, do następujących wytycznych.

Pozwolenia na zastosowanie ulg celnych mają być wydawane dla wszystkich maszyn i aparatów niewyrabianych w polskim obszarze celnym i pochodzących z krajów, które zawarły z Polską traktaty handlowe, o ile posiadać będą zaświadczenie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych o niewyrabialności w kraju i w miarę potrzeby stwierdzenia o niewyrabialności w krajach traktatowych i o ile odnośne podania uzyskają przychylną decyzję Ministerstwa Przemysłu i Handlu, z wyjątkiem następujących wypadków:

1) W przemysłach cukierniczym, wyrobu czekolady, drożdżowniczym, browarniczym, ryżowniach, fabrykach wódek i likierów, pralniach i farbiarniach mechanicznych oraz na drobne maszyny mleczarskie.

2) Gdy cło nie przenosi 15% ad valorem.

3) W odniesieniu do maszyn używanych.

Od zasady pochodzenia maszyn w kraju niewyrabianych z państw, które zawarły z Polską traktaty handlowe, będą mogły być czynione ustępstwa, o ile zostanie udowodnione w sposób oczywisty i niewątpliwy, że sprowadzenie tych maszyn z krajów nietraktowanych wpłynie na zwiększenie eksportu lub zmniejszenie importu artykułów, do wyrobu których zostały sprowadzone. Tak samo będą mogły być czynione odstępstwa od zasady nieudzielania ulgi celnej w wypadkach, gdy cło nie przenosi 15% ad valorem w szczególności w odniesieniu do zakładów o rzemieślniczym trybie produkcji, lub zbliżonym do tego typu, jak np. w przemyśle konfekcyjnym, drobnym chemicznym, zabawkarskim i t. p.

Kierownik Ministerstwa Skarbu
(—) Ignacy Matuszewski

Pismo powyższe zawiera szczegółowe przepisy, do których zechcą stosować się wszystkie przedsiębiorstwa Związkowe, składające podania o ulgi celne. Przepisy te stanowią zresztą prawdziwy przełom w dotychczasowych metodach przyznawania ulg celnych, wskazują bowiem zupełnie dokładnie i niedwuznacznie warunki, w jakich ulgi celne będą przyznawane. Dlatego też powyższe pismo Ministra Skarbu zakwalifikować należy, jako istotnie doniosłe posunięcie na terenie polskiej polityki gospodarczej.

TARYFY NA PRZEWÓZ MIAŁU WĘGLOWEGO

Przy wprowadzeniu z dniem 1 października 1929 r. nowej taryfy towarowej, przewidziano w niej szereg czasowych ulg dla tych towarów, któreby byłyby zbyt dotknięte podwyżką stawek przewozowych połączoną z nową taryfą. Ulgi te wygasnąć miały dn. 30 września r. b. Ponieważ ogólna sytuacja gospodarcza w porównaniu z okresem wejścia w życie nowej taryfy nietylko się nie poprawiła, lecz nawet uległa znacznemu pogorszeniu, przeto Komitet Taryfowy Państwowej Rady Kolejowej na posiedzeniu w dniu 11 czerwca r. b. ustalił listę towarów, dla których dalsze zachowanie powyższych ulg taryfowych byłoby niezbędne.

Z liczby towarów, objętych wygasającą w dniu 30 września r. b. ulgą taryfową, na szczególniejszą uwagę zasługuje miał węglowy, jako podstawowy surowiec dla wielu gałęzi produkcji. Miał węglowy, przewożony obecnie o 10% taniej od węgla, jest tańszy na kopalni od grubych gatunków węgla średnio o 65%; tymczasem już według starej taryfy, obowiązującej przed 1 października 1929 r., zniżka przewoźnego na miał, w porównaniu z przewoźnem na węgiel, wynosiła średnio tylko 20%. Nowa taryfa zredukowała tę zniżkę do połowy i w dodatku ograniczyła ją terminem rocznym, łamiąc w ten sposób podstawową zasadę taryfikacji — dostosowywania stawek taryfowych do wartości przewożonych towarów. Ponieważ zaś wiele zakładów przemysłowych, pragnąc obniżyć koszty produkcji, przerobiło w swoim czasie znacznym kosztem paleniska na miał, przeto podobne upośledzenie taryfowe jest w takich wypadkach równoznaczne z poważnem podrożeniem kosztów produkcji i z poderwaniem celowości nakładów, poczynionych na przeróbkę palenisk.

W tym stanie rzeczy, Komitet Taryfowy Państwowej Rady Kolejowej na posiedzeniu w dniu 16 maja r. b. uchwalił nietylko zachować obniżkę na przewóz miału węglowego po dniu 1 października r. b., lecz zwiększyć ją do rozmiarów, istniejących przed 1 października 1929 r., t. j. do 20%.

Według otrzymanych informacyj, Ministerstwo Komunikacji zajmuje stanowisko nieprzychylne odnośnie utrzymania nadal znacznej części zniżek taryfowych, uchwalonych przez Komitet Taryfowy Państwowej Rady Kolejowej, w tej liczbie i zniżek na miał węglowy.

Wobec tego, niezależnie od interwencji w Ministerstwie Komunikacji, Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa Handlu i Finansów zamieścił sprawę zniżek przewozowych na miał węglowy wśród postulatów gospodarczych, przedstawionych p. Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim Ministrom, i oprócz tego wystosował specjalny memorjał do p. Ministra Przemysłu i Handlu, prosząc o przychylne traktowanie i poparcie odnośnych uchwał Komitetu Taryfowego.

KRONIKA

Dnia 16 i 29 lipca r. b. odbyły się posiedzenia Zarządu Związku Przem. Chem., na których rozważano szereg spraw bieżących, jakie stanowiły przedmiot prac Związku w ciągu ostatnich tygodni. Zarząd zastanawiał się nad wzrastającym nieustannie dumpingiem sowieckim, zwłaszcza w zakresie artykułów chemicznych; wysłuchał sprawozdania ze starań: o zniesienie akcyzy od drożdży do wyrobu ergosteryny, o podwyższenie stawek celnych w zakresie niektórych artykułów chemicznych, o wprowadzenie nowych premij eksportowych, o wprowadzenie obrotu uszlachetniającego cynkiem twardym i t. d.

W czasie 1-6 lipca r. b. odbyła się w Villach w Austrji Konferencja Kolejowa polsko-austrjacka w sprawie odnowienia i zrewidowania bezpośredniej taryfy kolejowej polsko-austrjackiej.

Do taryfy włączono, między innemi, szereg produktów chemicznych, mianowicie: nawozy sztuczne, produkty suchej destylacji węgla i drzewa, liczne materjały wybuchowe i t. d.

Na specjalną uwagę zasługuje umieszczenie w taryfie materjałów wybuchowych, bowiem dotychczas na zasadzie konwencji kol. Berneńskiej, przewóz materjałów wybuchowych był ograniczony i w razie konieczności wywozu trzeba było uzyskiwać specjalne pozwolenia na wwóz, oraz tranzyt. Obecnie trudności te upadają.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	560 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	200 „
„ „ czysty 99%	330 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,62 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,82 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzen handlow 90%	90,50 „
„ czysty	105 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	16 „
Chlorek cynku 50° Bé	55 „
Chlorek wapna bielący	40 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	750 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 30%	250 „
Fosfory rachowskie surowe	3,50—4 „
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
„ techniczna	175 „
Karbid	75—80 „
Karbolineum	45 „
Klej kostny	240 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 zł.
Kwas mrówkowy 85%	241 „
„ siarkowy 60° Bé	7,31 „
„ solny 19°/21° Bé	13 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	17 „
Naftalen surowy prasowany	34,50 „
„ czysty w łuskach	68 „
Octan sodu	160 „
„ ołowiu	250 „
Oleina zwierzęca destylat	280 „
„ „ saponifikat	270 „
Oleum 20%	19,78 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	12 „
Smoła preparowana	19,95 „
Siarczan amonu	43 „
* Siarczek sodu 60/62%	70 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14—16 „
Stearyna	285 „
Superfosfat 16%	12,80—13,92 „
Toluen czysty	120 „
Żelatyna techn.	450 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Aparatura laboratoryjna i przemysłowa:
CENTRALA DOSTAW APARATURY DLA LABORATORJÓW I PRZEMYSŁU, Warszawa, Żoliborz, ul. Łączności, tel. 509-76, 538-42.

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 21-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 108-09, informacje 204-49 i 56-99,
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Błękity Millori i paryski:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno tel. 12.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 422-30 do 422-35.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 160-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.
Zakłady „ELEKTRO" Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Ług sodowy odpadkowy:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN' Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Potaż żrący:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa Wilcza 9a, tel. 75-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 75-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 111-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ" Warszawa, Czackiego 18, tel. 34-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazocyjanki sodowy i potasowy:
Sp. Akc. „AZOT", Jaworzno, tel. 12.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymuja „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10